

**BOOK REVIEW – SUSANNE GREGOR: HALBE LEBEN.
TRANSLATION: PAULÍNA ČUHOVÁ**

**RECENZIA PUBLIKÁCIE – SUSANNE GREGOR: POLOŽIVOTY.
PREKLAD: PAULÍNA ČUHOVÁ**

VERONIKA DEÁKOVÁ¹

¹ Ústav cudzích jazykov, Technická univerzita vo Zvolene, T. G. Masaryka 24, 96001 Zvolen, deakova@tuzvo.sk

Autorka románu *Položivoty* Susanne Gregor, vlastným menom Zuzana Gregorová, sa narodila v roku 1981 v Žiline. Krátko po zmene režimu sa s rodičmi presťahovala do Horného Rakúska (Oberösterreich), kde vyštudovala žurnalistiku a germanistiku. Pôsobila na univerzite v USA, od roku 2005 žije trvalo vo Viedni. Za svoju literárnu prácu získala viacero ocenení, vrátane štipendia Eliasa Canettiho. K jej dielam patria: *Kein eigener Ort* (2011), *Das letzte rote Jahr* (2019), *Wir werden fliegen* (2023) a *Halbe Leben* (2025).

Ostatne spomenutý román sa promptne, teda hneď v roku 2025 dočkal aj slovenskej verzie pod už spomínaným názvom *Položivoty* a to vo veľmi výstižnom preklade Paulíny Čuhovej.

Román sa začína v podstate ako detektívka, ktorej rozuzlenie prinášajú posledné strany knihy; kruh sa na nich uzatvára. Podobnú štruktúru využíva autorka v deji pomerne často. Ide o to, že sa venuje vybraným situáciám, resp. udalostiam opakovaně. Opisuje ich totiž z uhla pohľadu rôznych osôb (zväčša Paulíny a Klary) a teda sa k nim vracia. Napriek tomu, že dochádza k týmto návratom, dej nestagnuje. Naopak, posúva sa dopredu a odhaľuje spleť rodinných príbehov.

Pojem rodina zohráva v diele kľúčovú úlohu – príbeh sa dotýka nie jednej ale dvoch rodín a komplexných vzťahov v rámci nich. Rodinu žijúcu v Rakúsku predstavuje najmä Irene – mama, o ktorú je potrebné sa starať a jej dcéra Klara, ktorá pôsobí dojmom, že práca je pre ňu dôležitejšia ako rodina. Manžel Klary je Jakob, fotograf na voľnej nohe, zvyknutý na pohodlie, ktoré mu poskytuje jeho dobre zarábajúca žena. Posledným členom rodiny je ich spoločná dcéra Ada.

Paulína pochádzajúca zo Slovenska má tiež vlastnú rodinu: dvoch synov – Riša a Andreja. Tých Paulína v pravidelných intervaloch zveruje do výchovy svojej bývalej svokre; vlastných rodičov už nemá. V spomienkach sa k nim síce občas vracia, sú to však väčšinou spomienky s podtónom výčítiek. V príbehu sa občas mihne aj Paulínin exmanžel Martin. Následky ich rozpadnutého manželstva sú v príbehu hmatateľné aj vtedy, keď Martin do deja priamo nevstupuje. Je totiž šťastí príčinou zlej ekonomickej situácie, do ktorej sa Paulína po rozvode dostala a následne bola donútená začať pracovať ako opatrovatelka v zahraničí. Martin je zároveň pôvodcom viacerých jej citových zranení.

Paulína rodine v Rakúsku „vyhovuje“, na rozdiel od Radka, s ktorým sa v dvojtýždňových intervaloch strieda. Tento Poliak nič konkrétne nerobí zle, napriek tomu je pre rodinu obdobie strávené s ním len východiskom z núdze; je takpovediac trpený. Na Paulínu si naopak všetci rýchlo zvyknú a postupne objavujú bonusy, ktoré im prináša jej nadpráca – teda všetko, čo robí nad rámec podpísanej zmluvy. Paulína všetky postupne pribúdajúce úlohy plní dobre, vľúdne, nesťažuje sa. Až postupne si začne uvedomovať, že jej „zamestnávateľ“ od nej so suverénnou samozrejmosťou požaduje viac, ako by mal. Zároveň s uboleným srdcom matky zisťuje, že žiadne peniaze, ani tie navyše (za jej nadvýkon), jej nenahradia čas, o ktorý vo vzťahu k svojim deťom prichádza. V románe sú jasne vykreslené mocenské štruktúry, hoci navonok pôsobia skôr subtilne – vo vzťahu Paulíny a rakúskej rodiny k žiadnym dramatickým sporom nedochádza. Napriek tomu sa autorka veľmi cieľavedome dopracuje k dileme, či tento spôsob fungovania a v podstate súžitia dvoch úplne cudzích rodín, nestavia jednu z nich do nadradenej a druhú do podriadenej pozície.

Paulína žije život akejsi dočasnej emigrantky. Do tejto role sa v pravidelných intervaloch vracia a vo svojom živote preto funguje v dvoch rôznych polohách: „Aj ona má okrem tohto života ešte ďalší, ktorý si každé dva týždne oblečie a potom zasa vyzlečie [...]“ (s. 164). S. Gregor nenastoluje etické, morálne dilemy kriľavo. Opisuje ich tak, ako sa kedykoľvek môžu odohrať v každodennom živote. Svojim rozprávaním nás len nástojčivejšie upozorňuje, že neočakávané, spleť okolností môžu ľudí niekedy donúti vybrať sa aj na cesty, na ktoré by za iných okolností nevkráčali.

Autorka nerozpráva príbeh odtrhnutý od reality, pri jeho vzniku sa totiž nechala inšpirovať rozhovormi a autentickými skúsenosťami slovenských opatrovateľov a opatrovateliek. Ich práca v systéme opatery rakúskych seniorov zohráva dôležitú úlohu a svojim spôsobom nadobúda črty samostatného odvetvia v ekonomike. Popri určitej melanchólii, ktorú by pomerne náročná téma diela mohla spočiatku naznačovať, darí sa S. Gregor vyčariť na tvári čitateľa aj úsmev a to vtedy, keď do textu z času na čas zakomponuje humor a ironické vsuvky.

Text prináša aj zaujímavé vizuálne zobrazenia a konštatovania či otázky, ktoré čitateľa niekedy priam prekvapia. Uvádzame na tomto mieste dva príklady: „[Paulína] ponorená do ubiehajúcich obrazov sotva vníma rozhovory iných opatrovateliek v zbernom taxíku [...]. Rozprávajú sa o tom, ktorých starcov ich deti ešte ľúbia a ktorých už iba trpia.“ (s. 52), alebo: „Boleť potláča všetku zdvorilosť, dovoľuje len úprimnosť [...].“ (s. 72).

Román *Položivoty* odzrkadľuje súčasnú dobu a zároveň poskytuje možnosť zamyslieť sa nad všeobecnými pravdami života. Ďalším aspektom románu je aj skutočnosť, že nám pripomína našich vlastných rodičov a naskladuje v nás otázku, ako sa s ich starnutím vyrovnávame my sami.